

2. Branje

Intimni mediji

[Gradivo](#)

1. Uvod: k materialistični fenomenologiji medijev in občinstva

Materialistična fenomenologija medijev poudarja pomembnost **estetske in tehnološke dimenzije družbenega življenja**. Družbene transformacije, predvsem na področju subjektivitete, so tesno povezane z medijsko tehnologijo, kar je dolgo časa ostalo neupoštevano. Tradicionalne medijske študije so se osredotočale predvsem na vsebine in ekonomske vidike, manj pa na vlogo medijev kot okolja, ki vpliva na prostor, čas in čutno zaznavanje uporabnikov.

Digitalizacija je prinesla nov val mediatizacije, ki preoblikuje družbene interakcije, s poudarkom na vsakdanjih praksah uporabe medijev. Tehnologija oblikuje način, kako posamezniki komunicirajo, vzpostavlja nove vzorce vedenja in spreminja družbene odnose. V ospredju je povezava med tehnologijo kot fizičnim artefaktom in njenim kulturnim pomenom, kjer tehnologija postane bistveni del subjektivne izkušnje in vsakdanjih praks.

Sodobna digitalna kultura omogoča vedno bolj kompleksne oblike interakcije, ki vključujejo relacijsko in interakcijsko naravo komunikacije. **To zahteva razmislek o vlogi tehnologije ne le kot orodja, temveč tudi kot dejavnika, ki oblikuje družbene strukture in subjektivne izkušnje.**

2. Prakseologija tehnologije

Prakseologija tehnologije se osredotoča na preučevanje tehnologije skozi prizmo njenih uporabljenih praks, torej kako ljudje uporabljajo **tehnološke artefakte v vsakdanjem življenju**. Namesto da bi tehnologijo razumeli zgolj kot simbol družbenih odnosov ali kot nekaj, kar predstavlja določen pomen, prakseologija poudarja njeno **performativno vlogo — kaj tehnologija omogoča uporabnikom, kakšne prakse sproža in vzpostavlja**.

V tradiciji medijskih študij so ključni avtorji, kot so Roger Silverstone, Paddy Scannell in David Morley, opozorili na pomen medijev pri oblikovanju vsakodnevnih **praks in subjektivitete**. Vendar pa je poudarek na tem, da tehnologija ni zgolj nevtrarno orodje, ampak aktiven dejavnik v oblikovanju družbenih struktur in vedenj.

Avtorji, kot je Latour s svojo teorijo akter-omrežja (ANT), so prispevali k prepoznavanju tehnologije kot nečesa več kot le pasivnega objekta. **Tehnološki artefakti igrajo ključno vlogo pri oblikovanju**

družbenih odnosov in praks, hkrati pa vplivajo na kulturne in simbolne strukture, ki se vzpostavljajo skozi ponavljajočo rabo.

Reckwitz to razloži z vsakdanjimi praksami, kot je zaljubljanje, kjer telesne, mentalne in čustvene rutine predstavljajo bistvo specifičnih praks. Subjekti se konstituirajo skozi tovrstne rutine, kar kaže, da so **družbene prakse tisto, kar oblikuje subjektiviteto**. Tako je analiza družbenih praks ključna za razumevanje tehnoloških artefaktov, ki so vedno vpete v specifične vsakodnevne rutine, in to preko ponavljajočega se rokovanja in uporabe tehnologije.

V kontekstu digitalne kulture to pomeni, da sodobni osebni mediji oblikujejo prostore **intimnosti in sociabilnosti**. Na primer, rutinska uporaba pametnih telefonov, prenosnikov ali interneta ustvarja specifične prostore in izkušnje, ki presegajo zgolj konzumiranje vsebin, ter vključujejo ustvarjanje novih **oblik vsakodnevne interakcije in subjektivnosti**.

3. Dnevnik mediatizacije

Raziskava se osredotoča na vsakdanje življenje kot osnovo za razumevanje, kako medijske prakse vplivajo na naše rutine. Metode, kot so vprašalniki, so se izkazale za neprimerne, ker se medijska uporaba pogosto prepleta z drugimi vsakdanjimi aktivnostmi, kar otežuje njihovo identifikacijo. Zato je bila izbrana metoda dnevnika, kjer so študenti beležili svoje medijske izkušnje v določenem tednu, kar je omogočilo podrobnejše razumevanje njihovega vsakdanjega življenja.

Udeleženci so beležili uporabo medijev, pri čemer so vključili vrste medijev, prostore in situacije ter vsebine, s katerimi so se srečevali. Ti zapisi so razkrili več ključnih značilnosti njihove medijske uporabe: radikalna personalizacija potrošnje, integracija medijev v vsakdanje življenje, nenehna dostopnost medijskih tehnologij, fragmentacija pozornosti ter naturalizacija družbenih omrežij kot prostora za druženje.

3.1 Stalna omrežena pozornost in nenehna razpoložljivost

Intenzivna povezanost z mediji, kot so pametni telefoni, se kaže v tem, da so mladi ljudje ves čas dostopni za komunikacijo. Uporaba medijev se je prepletla z njihovimi vsakdanjimi rituali, kar jim omogoča občutek stalne povezanosti. Hkrati pa ta nenehna povezanost pritiska na posameznike, da nenehno preverjajo, kaj se dogaja v njihovem okolju, kar vodi do občutka, da imajo malo časa za druge aktivnosti.

Raziskava je pokazala, da je vsakdanja uporaba medijev tako močno integrirana v življenje mladih, da je skoraj ne opazimo več ločeno. Ta nova realnost se prepleta z njihovim telesom in umom, kar odraža **mcluhanovsko idejo, da so medijske tehnologije podaljški človekovega telesa**. Z vsakim dnem se tako začneja ritual preverjanja medijskih platform, kar ustvarja občutek nenehne prisotnosti in povezanosti v svetu, ki je vedno na dosegu roke.

3.2 Naturalizacija platform kot oblik družabnosti

Družabni mediji in platforme, kot so Facebook, Instagram in Snapchat, postajajo ključni za vsakodnevno komunikacijo mladih, pri čemer se razlikuje le število uporabljenih platform.

Raziskava kaže, da pisci dnevnikov pogosto raje uporabljajo družabne platforme kot elektronsko pošto, saj menijo, da so z njimi bolj povezani. Ta stalna povezanost vodi v oblikovanje potrebe po "**povezani prisotnosti**", kjer je vsakodnevno preverjanje stanja pri drugih postalo pomemben del družabnosti. Mladi poročajo o nenehnem nadzoru nad aktivnostmi prijateljev in skupin, kar po njihovem mnenju prispeva k občutku družabnosti.

Dnevniki prikazujejo, kako so družabne platforme postale naravni prostor za socializacijo, kar je rezultat **diskurzivne konstrukcije**, ki te platforme predstavlja kot osrednji prostor za interakcijo. Družabne platforme preoblikujejo tradicionalno razumevanje medijev in socialne interakcije, kar vodi v ideologijo "**mit mediiziranega središča**", ki implicira, da ti mediji govorijo v imenu družbenega središča.

Ta mit ne le da preoblikuje medsebojno interakcijo, temveč tudi deluje kot poslovni model, ki izkorišča družbene interakcije za proizvodnjo ekonomske vrednosti, kar pomeni, da naravna družabnost na teh platformah implicira stalno "omreženo pozornost".

3.3 Fragmentacija pozornosti in kontinuirana delna pozornost

Družabne platforme ustvarjajo naraven prostor za socializacijo, kar prinaša razpršeno pozornost in stanje, imenovano "kontinuirana delna pozornost". Uporabniki, kot je Tadej (21), ugotavljajo, da med interakcijami pogosto uporabljajo mobilne telefone, kar zmanjšuje njihovo osredotočenost. Petra (29) opisuje, kako jo brskanje po spletu moti med pisanjem seminarskih nalog, medtem ko Tina (22) občuti, da zamujajo, če niso povezani z internetom.

Pametni telefoni in drugi osebni mediji omogočajo raznolike možnosti interakcije, kar preoblikuje tradicionalne oblike komunikacije. Pojem "**omreženega časa**" opredeljuje, kako so osebni mediji postali glavni način socialne interakcije, kar vodi v fragmentacijo in razbite komunikacije. Uporaba več platform hkrati, torej "multitasking", postaja vsakdanja praksa, pri kateri uporabniki opravljajo več nalog, kar vodi v nenehne prekinitve.

Primeri uporabnikov, kot je Liam (24), kažejo na nenehno uporabo več platform, kar zahteva veliko pozornosti in energije. Mnogi avtorji dnevnikov ne gledajo aktivno televizije, saj ta služi le kot ozadje med uporabo drugih medijev. Uporabniki, kot sta Petra (29) in Marko (20), poročajo o tem, kako so redno zasedeni z različnimi aktivnostmi in kako to vpliva na njihovo sposobnost osredotočanja na eno nalogo.

Tudi na družabnih dogodkih se uporabniki pogosto ukvarjajo z drugimi mediji, kar vodi v "multitasking" in prekinja njihove socialne interakcije. Tea (21) opisuje, kako pogosto brska po spletu za nepomembnimi stvarmi, kar jo pripelje do vprašanja o smislu te aktivnosti. Takšna povezanost s tehnologijo oblikuje vsakdanje komunikacijske prakse, ki so fragmentirane in napolnjene z občutkom tesnobe ter pomanjkanja časa.

Sodobne komunikacijske tehnologije, kot so mobilni telefoni, ustvarjajo občutek domačnosti neodvisno od prostora, kar vodi v stalno pozornost in povezovanje z različnimi napravami, da bi zadostili potrebi po omreženi povezanosti.

4. Zaključek: Premik v zasebnost in personalizacija medijev

Po Williamsu (1971/1961) generacijska struktura občutenja temelji na skupnih naravnostih in vrednotah, kar se odraža v kulturnih oblikah in konvencijah. Generacijske razlike ne izhajajo iz naravnih razlik, temveč iz habitusov, ki določajo, kaj je mogoče in kaj ne. **Subjekt se tako oblikuje skozi družbeno-kulturne prakse, ki jih omogoča novo tehnološko okolje.**

Klasični mediji, kot sta radio in televizija, so spodbujali mobilnost in "mobilno privatizacijo", kar pomeni, da je **privatnost postala mobilna**, kot pravi Spiegel. Dnevniki kažejo, da so digitalni mediji preplavili vse sfere družbenega življenja in ustvarili konstantno povezanost. Ta stalna omreženost vodi k optimizaciji porabe časa, saj posamezniki želijo biti obveščeni in ne zamuditi pomembnih dogodkov. Tehnologija omogoča posameznikom, da ustvarijo distanco do zunanjega sveta, kar vpliva na družbeno interakcijo in vodi v selektivno povezovanje. Mobilna komunikacija, čeprav povečuje sociabilnost, deluje tudi izključevalno, omejuje pa se na močne družbene vezi.

Večina medijskih aktivnosti je zasebna, saj ljudje pogosto uporabljajo tehnologijo v intimnih okoljih, kar preoblikuje pojem domačnosti. Novi medijski in komunikacijski kanali omogočajo, da se dom prenaša kot občutek, ne le kot fizična lokacija. Ta homogenost praks in personalizacija medijev absorbirata marginalne medijske prakse, kar prispeva k oblikovanju generacijskega habitusa.

Permanentna povezanost se lahko smatra kot spirala molčečnosti, ki preprečuje izražanje nekonvencionalnih političnih mnenj. Medijske tehnologije so postale podaljšek telesa, saj so jih posamezniki povsem interiorizirali. To vodi do fragmentirane pozornosti, ker se posamezniki nenehno povezujejo s tehnologijami. Sodobne medijske tehnologije nas spodbujajo k razmisleku o materialnosti interakcij, ki postajajo del teh interakcij.

Kljub različnim mnenjem o družbenih vidikih novih praks občinstva je pogosto prisoten preobrat, ki teži k tehničnim vidikom. Pomembno je upoštevati, da nove oblike interakcije, ki jih omogoča tehnologija, prinašajo večjo družbeno revolucijo kot sama tehnološka sprememba. Tehnologija oblikuje in spodbuja nove interakcije, kar je ključno za razumevanje njenega vpliva na družbo.

Izvlečki - pogovor

- Materialistična fenomenologija - gre za preučevanje fenomenov – stvari, kot jih doživljamo v svoji zavesti, brez vnaprejšnjih teorij ali predpostavk*
- Intimni mediji

Naslednjič: Luthar, Pušnik, Jontes: Branje v polimedijskem okolju in (nove) oblike generacijske subjektivacije (pdf)